

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 43/2009 vp

Hallituksen esitys laeiksi vammaisuuksista annetun lain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 c ja 10 b §:n muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä lokakuuta 2009 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laeiksi vammaisuuksista annetun lain sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 7 c ja 10 b §:n muuttamisesta (HE 192/2009 vp).

Eduskunta-aloite

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavan aloitteen:

— lakialoite laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain muuttamisesta (LA 106/2009 vp — Satu Taiveaho /sd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 12 päivänä marraskuuta 2009.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- vanhempi hallitussihteeri Juha Rossi, sosiaali- ja terveysministeriö
- lakimies Raisa Forsström, Kansaneläkelaitos
- sosiaali- ja terveystoimen päällikkö Tuula Taskula, Suomen Kuntaliitto
- Eläkeläiset ry:n toiminnanjohtaja Hannu Partanen, Eläkeläisliittojen etujärjestö EETU
- puheenjohtaja Merja Heikkinen ja oikeusvalvontalakimies Liisa Murto, Vammaisfoorumi ry.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- Veteraanijärjestöt
- Omaishoitajat ja Läheiset -Liitto ry.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITE

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi vammaisuuksista annettua lakia sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettua lakia. Eläkettä saavan hoitotukea alettaisiin maksaa myös silloin, kun julkinen laitoshoido kestää yli kolme kuukautta. Muutos koskisi myös alle 16-vuotiaan vammaistukea, 16 vuotta täyttäneen vammaistukea sekä ruokavaliokorvausta.

Laitoshoidon vuoksi keskeytettyä vammaisuuksia alettaisiin maksaa uudelleen ilman hakemusta. Maksettavan vammaisuuksien suuruus määräytyisi keskeytetyn vammaisuuksien tukitason perusteella. Laitoshoidon asiakasmaksua ei otettaisi erityiskustannuksina huomioon vammaisuuksia myönnettäessä.

Asiakasmaksuista annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että pitkäaikaisen laitoshoidon

don maksu nousisi enintään 82 prosentista enintään 85 prosenttiin hoidossa olevan nettotuloista. Näissä nettotuloissa ehdotetaan otettavaksi huomioon myös laitoshoidossa olevalle maksettavat vammaisuuksien. Hoidettavan henkilökoh-
taiseen käyttöön jäävä vähimmäiskäyttövara olisi edelleen vähintään 90 euroa kuukaudessa.

Lisäksi esityksessä ehdotetaan, että eläkettä saavan korotettua ja ylittä hoitotukea alettaisiin maksaa 50 euron suuruisella veteraanilisällä korotettuna eläkkeensaajille, joille maksetaan ylimääräistä rintamalisää.

Esitys liittyy valtion vuoden 2010 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen

yhteydessä. Lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan vuoden 2010 alusta.

Eduskunta-aloite

Lakialoitteessa LA 106/2009 vp ehdotetaan asiakasmaksulain (734/1992) muuttamista lisäämällä siihen uusi 7 d §. Pykälän mukaan palveluasumisesta perittävä asiakasmaksu on määrättävä siten, että henkilölle jää yksinasuvan toimeentulotuen perusosan suuruinen minimikäyttövara vähennettynä asiakasmaksuun sisältyvillä ravinto- ja muilla vastaavilla kustannuksilla.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Laitoshoidorajoituksen poistaminen vammaisuuksista

Hallituksen esitys perustuu pääministeri Matti Vanhasen II hallituksen ohjelmaan, jonka mukaan avo- ja laitoshoidon rajanveto poistetaan sosiaalivakuutuksesta asteittain. Kuntien vanhustenhuollon järjestämistä pyritään selkeyttämään siten, että avo- ja laitoshoidon koskevat erilaiset säännökset eivät vaikuta vääristävästi kunnan järjestämien palvelujen tuottamiseen ja saatavuuteen. Rajanvedon poistaminen aloitettiin muuttamalla kansaneläkelakia siten, että kansaneläke maksetaan vähentämättömänä myös jatkuvassa julkisessa laitoshoidossa olevalle. Laitoshoidorajoitusten poistamisen tavoitteena on vähentää Kansaneläkelaitoksen maksamien etuuksien ohjaavaa vaikutusta ja edistää hoitopaikan valintaa hoidon tarpeen perusteella.

Valiokunta pitää tärkeänä, että rajanvedon merkitystä vähennetään maksamalla ehdotettuja hoitotukea, vammaistukea ja ruokavaliokorvausta myös laitoksessa oleville. Ehdotetut lainmuutokset eivät kokonaan poista avo- ja laitoshoidon välistä rajanvetoa, joka säilyy esimerkiksi sairausvakuutuksen lääke-, tutkimus-, hoito-, ja matkakustannusten korvauksissa sekä asumistuessa. Kuten perusteluissa todetaan, voi rajan-

vedolla olla huomattavaa taloudellista merkitystä sekä asiakkaalle että kunnalle. Laitoshoidon tarve voi esimerkiksi syntyä avohoidossa olevan henkilön omaishoitajan sairastuessa ilman, että hoidettavan henkilön hoidon tarve sinänsä muuttuu. Valiokunta katsoo, että avo- ja laitoshoidon rajanvedon asteittaista poistamista tarkoituksenmukaisen hoidon porrastuksen toteuttamiseksi on edelleen jatkettava.

Hengityshalvauspotilaiden hoito järjestetään sairaalassa tai sairaalan kirjoista poistamatta koti-
hoidossa. Hengityshalvauspotilaiden hoito ja hoitoon liittyvät kuljetukset ovat maksuttomia, mutta he eivät ole saaneet vammaistukia tai eläkettä saavan hoitotukia. Sosiaali- ja terveysministeriön asettama asiantuntijatyöryhmä on ehdottanut hengityshalvauspotilaiden palvelujen järjestämistä vastaavasti kuin muiden vammais-
palveluja tarvitsevien henkilöiden palvelut ottaen huomioon erityisosaamisen tarve (STM:n selvityksiä 2006:61). Hallituksen esityksen käsitte-
lyn yhteydessä on esitetty huoli siitä, että lakiehdotukset voivat johtaa hengityshalvauspotilaiden aseman erilaistumiseen entisestään muihin vammaisiin verrattuna. Tukien maksaminen ehdotuksen mukaisesti myös laitoksessa oleville parantaa hengityshalvauspotilaiden taloudellista asemaa. Valiokunta toteaa, että mahdollisuuksia hengityshalvauspotilaiden erillissänte-

lyn purkamiseen on syytä selvittää. Valiokunta toistaa aiemman kantansa siitä, että hengityshalvauspotilaita koskevaa sääntelyä uudistettaessa on turvattava potilaan riittävä hoito ja avunsaanti (StVM 32/2008 vp).

Vammaisetuksista annetun lain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on tukea vammaisen tai pitkäaikaisesti sairaan henkilön selviytymistä jokapäiväisessä elämässä, osallistumista työhön tai opiskeluun sekä hänen toimintakykynsä ylläpitämistä, hänen kotona asumistaan, kuntoutustaan ja hoitoaan. Valiokunta toteaa, että tukien maksaminen myös julkisessa laitoshoidossa oleville edellyttää vammaisetuksien myöntämistä koskevien Kansaneläkelaitoksen etuusohjeiden tarkistamista.

Asiakasmaksun korottaminen

Esityksen perustelujen mukaan laitoshoidorajoituksen poistaminen vammaisetuksista on tarkoitus tehdä mahdollisimman kustannusneutraalisti siten, että laitoshoidossa olevien henkilöiden taloudellinen asema pysyy keskimäärin nykyisellä tasolla ja että kuntien ja valtion välinen rahoitusasema ei myöskään muutu. Kuntien saamaa peruspalvelun yleistä valtionosuutta ehdotetaan alennettavaksi 62,2 miljoonaa euroa. Kuntien asiakasmaksutulot puolestaan kasvavat arviolta 62,6 miljoonaa euroa.

Laitoshoidon asiakasmaksua ehdotetaan korotettavaksi 82 prosentista enintään 85 prosenttiin asiakkaan nettotuloista vuoden 2010 alusta lukien. Suurempituloisen puolison asiakasmaksu nousee 41 prosentista 42,5 prosenttiin puolisoiden yhteenlasketuista tuloista. Asiakasmaksun korotus koskee myös niitä laitoksissa olevia, jotka eivät voi saada vammaistukea tai hoitotukea.

Asiakasmaksua määrättäessä otetaan tuloina huomioon hoidettavan nettotulot. Vammaisetuudet eivät enää olisi etuoikeutettuja tuloja, vaan myös ne otetaan asiakasmaksua määrättäessä huomioon hoidettavan tuloina. Asiakasmaksu voidaan määrätä enintään sen suuruiseksi, että hoitoa saavan henkilön henkilökohtaiseen käyttöön jää kuukausittain vähintään 90 euron suuruinen käyttövara. Palvelusta perittävä maksu

saa kuitenkin olla enintään palvelun tuottamisesta aiheutuvien kustannusten suuruinen. Vähimmäiskäyttövaran määrä on sidottu työeläkeindeksiin ja on vuonna 2010 arviolta 97 euroa kuukaudessa.

Ehdotettujen lainmuutosten jälkeen ylimmän hoitotuen saajalla käteen jäävät tulot kasvavat, jos hänen saamansa nettokuukausitulot eivät ylitä noin 1 500:aa euroa kuukaudessa. Pienituloisten ylintä hoitotukea saavien henkilöiden käteen jäävät tulot kasvaisivat eniten. Täyttä kansaneläkettä saavalla nettotulojen lisäys olisi perhesuhteista riippuen noin 28—30 euroa kuukaudessa. Korotetun hoitotuen saajan käteen jäävät tulot kasvaisivat noin 4—6 euroa kuukaudessa, jos hän saa täyttä kansaneläkettä. Noin 710 euron kuukausituloista alkaen korotettua hoitotukea saavan käteen jäävät tulot alenisivat; 1 500 euron bruttokuukausituloilla alennus olisi noin 15 euroa kuukaudessa. Alimman hoitotuen saajien käteen jäävät tulot alenevat nykyisestä. Pelkkää puolison kansaneläkettä ja alinta hoitotukea saavilla vähimmäiskäyttövaran indeksikorotus 97 euroon kuitenkin nostaa hieman heidän käteen jääviä tulojaan.

Vammaistuen maksaminen parantaa laitoshoidossa olevien alle 16-vuotiaiden taloudellista asemaa ja suhteellisesti eniten pienituloisimmilla. Vammaistukeen oikeutetuilla 16 vuotta täyttäneillä taloudelliset vaikutukset ovat samansuuntaiset kuin hoitotuen saajilla.

Valiokunta kiinnitti pitkäaikaisen laitoshoidon vähimmäiskäyttövaran korotuksen yhteydessä huomiota siihen, että pitkäaikaisessa avohoidossa olevien käyttövara voi jäädä laitoshoidossa olevien käyttövaraa pienemmäksi (StVM 10/2007 vp). Valiokunta katsoo, että myös pitkäaikaisessa avohoidossa olevien henkilöiden käyttövarasta olisi tarpeen säätää laissa. Valiokunnan käsityksen mukaan vähimmäiskäyttövaran riittävyttä myös laitoshoidossa on tarpeen seurata ja arvioida.

Veteraanilisä

Rintamaveteraaneilla, jotka asuvat kotona ja joiden toimintakyky on heikentynyt, on avuntarpeen tai erityiskustannusten perusteella oikeus

eläkettä saavan hoitotukeen. Esityksen mukaan pienituloisimpien ja toisen henkilön apua eniten tarvitsevien rintamaveteraanien kotona selviytymisen edistämiseksi ylimääräistä rintamalisää saavien rintamaveteraanien korotettuun ja ylimpään hoitotukeen aletaan maksaa 50 euron suurista veteraanilisää. Hoitotuen osana maksettavaa veteraanilisää voidaan ehdotuksen mukaan maksaa myös laitoshoitoon joutuvalle tai laitoksessa jo olevalle rintamaveteraanille. Valiokunta pitää myönteisenä ehdotettujen tukien korottamista veteraanilisällä.

Muuta

Keskeytetyn vammaisetuuden uudelleen maksamista ei ehdotuksen mukaan tarvitse hakea uudelleen. Jos henkilö ei ole saanut laissa tarkoitettua vammaisetuutta aikaisemmin, hänen tulee hakea etuutta normaaliin tapaan Kansaneläkelaitokselta. Valiokunta toteaa, että lainmuutoksesta on tiedotettava riittävästi hoidettaville henkilöille ja tarvittaessa heidän omaisilleen ja laillisille edustajilleen, jotta tukeen oikeutetut henkilöt voivat asianmukaisesti käyttää oikeuttaan ja osaavat hakea heille tarkoitettuja etuuksia.

Yksityiskohtaiset perustelut

Asiakasmaksulain 7 c §:n 1 ja 2 momentissa ehdotetaan laitoshoitomaksun maksuprosentin

nostamista. Samassa momentissa säädetyn käyttövaran vähimmäismäärää tai sen indeksitarkistuksia ei ole tarkoitus muuttaa. Indeksitarkistuksen perusteella vähimmäiskäyttövara nousee 90 eurosta noin 97 euroon vuoden 2010 alusta lukien. Tämän varmistamiseksi valiokunta ehdottaa, että 2. lakiehdotuksen voimaantulosäännökseen lisätään indeksitasoa koskeva uusi 2 momentti.

Aloitteet

Valiokunta ei ehdota lakiin aloitteen LA 106/2009 vp mukaista uutta 7 d §:ää. Valiokunnan kannasta seuraa, että lakialoite on hylättävä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 1. lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana,

että 2. lakiehdotus hyväksytään muutoin hallituksen esityksen mukaisena paitsi voimaantulosäännös muutettuna (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että lakialoite LA 106/2009 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset

2.

Voimaantulosäännös

(1 mom. kuten HE)

Tämän lain 7 c §:n 1 ja 2 momentissa oleva euromäärä vastaa sitä työeläkeindeksin pistelu-

kua, joka on vahvistettu vuodelle 2007 työntekijän eläkelain 98 §:n soveltamista varten.

(3 mom. kuten HE:n 2 mom.)

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2009

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Juha Rehula /kesk	Markku Pakkanen /kesk
vpj.	Sirpa Asko-Seljavaara /kok	Päivi Räsänen /kd
jäs.	Hannakaisa Heikkinen /kesk	Paula Sihto /kesk
	Arja Karhuvaara /kok	Satu Taiveaho /sd
	Anneli Kiljunen /sd	Erkki Virtanen /vas
	Marjaana Koskinen /sd	vjäs. Johanna Karimäki /vihr.
	Jukka Mäkelä /kok	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Harri Sintonen.

VASTALAUSE

Perustelut

Tämä hallitus esittää pitkäaikaisen laitoshoidon maksun korotusta jo toistamiseen. Lisäksi se korotti viime vuonna tuntuvasti terveydenhuollon asiakasmaksuja. Sitä vastoin pitkäaikaissairaiden ja paljon terveydenhuoltopalveluita käyttävien toimeentuloon merkittävästi vaikuttavaa maksukattojärjestelmää ei ole saatu uudistettua. Toimintatapa on erittäin huolestuttava huomioiden väestöryhmien väliset suuret terveyserot.

Maksukorotusten seurauksena kuntien saama peruspalvelun yleistä valtionosuutta on tarkoitus alentaa 62,2 miljoonaa euroa erikseen annetulla hallituksen esityksellä. Nämä lisätulot eivät siis jää hyödyttämään kuntataloutta ja esimerkiksi vanhustenhoidon kehittämistä, vaan ne kerätään valtion taskuun tilanteessa, jossa kuntatalous on katastrofin partaalla. Jälleen on todettava, että hallituspuolueiden lupaukset vanhustenhuollon laadun kehittämisestä resurssien lisäämisellä jäävät vaille todellisia toimia. Hallitus korostaa ajaneensa pienituloisen väestönosan asemaa ja parantaneensa eläkeläisten asemaa. Suomessa on kuitenkin 200 000 eläkkeensaajaa, jotka elävät köyhyysrajan alapuolella. Laitoshoidon enimmäismaksun korotus kohdentuisi pääosin heihin. Vaikka esityksen sisältämä ehdotus eläkkeensaajan hoitotukien maksamisesta laitoshoitoon olisi sinänsä positiivinen ratkaisu, on hoitotuen tuoma hyöty laitosiakkaiden taloudelliseen tilanteeseen syöty jo etukäteen, kun pitkäaikaisesta laitoshoidosta perittäviä maksuja korotettiin elokuussa 2008 ja korotetaan nyt edelleen 85 prosenttiin asiakkaan nettotuloista.

Maksun korotus kohdentuu kaikkiin laitoshoidossa oleviin, siis myös niihin, jotka eivät saa vammaisetuuksia. Heidänkin taloudellinen tilanteensa heikkenee nykyisestä, jos uudistus tulee voimaan. Voi myös olla, että esitetty pitkäaikaisen laitoshoidon maksun korotus 85 prosenttiin henkilön tuloista saattaa aiheuttaa sen, että kunnat ohjaavat entistä enemmän asiakkaita laitokseen, koska sitä kautta asiakkailta voidaan periä hänen tulonsa lähes kokonaan asiakasmaksuna.

Vaikutukset hoitotukien saajien asemaan pääosin negatiiviset

Esityksessä ehdotetaan avo- ja laitoshoidon rajan hälventämistä, mikä sinällään on hyvä tavoite. Esityksen mukaan vammais- ja hoitotuet maksettaisiin jatkossa myös laitoshoidossa oleville. Hallitus esittää kuitenkin, että vammaisetuudet otettaisiin kansaneläkkeiden tapaan huomioon hoidettavan tuloina asiakasmaksua määrättäessä. Tämän seurauksena ylimmän hoitotuen saajalla käteen jäävät tulot kasvaisivat, jos hänen saamansa nettokuukausitulot eivät ylitä n. 1 500:aa euroa kuukaudessa. Korotetun hoitotuen saajan käteen jäävät tulot alenisivat noin 710 euron kuukausitulosta alkaen. Alimman hoitotuen ryhmässä käteen jäävät tulot alenisivat lähes kaikilla. Pelkkää kansaneläkettä saavan yksinäisen henkilön tuloista leikkautuisi noin yhdeksän euroa kuukaudessa ja keskimääräistä, 1 220 euron bruttoeläkettä saavan tuloista noin 23 euroa kuukaudessa.

Ylintä hoitotukea saa 28 200, korotettua hoitotukea 72 800 ja alinta hoitotukea 103 100 henkilöä. Edellä mainittu huomioiden on selvää, että uudistus heikentää merkittäväällä tavalla edunsaajien asemaa.

Vammaisetuuksien tarkoitus on nimenomaan tukea hoidettavan selviytymistä jokapäiväisestä elämästä. Sitä maksetaan avuntarpeen ja erityiskustannusten määrän perusteella. Tämä tarkoittaa, että jos vammaisetuuksia voitaisiin ryhtyä maksamaan laitoshoidossa oleville, olisi tuen myöntökriteerijä muutettava. Tällaisista uusista kriteereistä ei hallitus kuitenkaan ole tiedottanut. On epäselvää, muuttuvatko vammaisetuuksien myöntökriteerit esityksen voimaan tultua niin, että laitoshoidon ulkopuolella olevien asema heikkenee. On vaarana, että — etenkin kun uudistus todennäköisimmin toteutetaan kustannusneutraalisti — myöntökriteerit kehittyvät niin, että vain laitoksessa olevat saavat jatkossa vammaistukia tai hoitotukia ja ne, jotka pärjäävät kotona, eivät enää olekaan oikeutettuja tukeen.

Nykyisessä laissa, jota ei ole esitetty muutettavaksi, vammaisetuksia tarkistetaan silloin, kun tuensaajan terveydentilassa, toimintakyvyssä tai erityiskustannuksissa on tapahtunut sellainen muutos, joka vaikuttaa oikeuteen saada etuuksia. Tehdyssä esityksessä ilmoitusvelvollisuus laitoshoidon joutumisesta on poistettu, mutta tuen tarkistussäännöstä ei esitetä muutettavaksi. Esitys jättääkin epäselväksi, edellyttääkö laitoshoidon siirtyminen joka kerta kuitenkin tuen tarkistamista, mikä kyseenalaistaa näin tuen jatkumisen.

Hallituksen esitys tulisiikin palauttaa takaisin valmisteluun ja määritellä, tullaanko ja miten esimerkiksi vammaistuen ja hoitotukien kriteereitä muuttamaan. Asiakasmaksuja koskeva lainsäädäntö on valmisteltava huolellisesti huomioiden myös eri väestöryhmien välisten tulo- ja terveyserojen kaventaminen maksupolitiikan avulla.

Myös laitoshoidossa olevalla tulee olla oikeus elämästä nauttimiseen

Asiakasmaksun veloittamisen jälkeen hoidettavan käteen jäävää käyttövaraa ei esitetä nostettavaksi nykyisestä (indeksikorotettuna) 97 euron kuukausitasosta. Tämä tarkoittaa, että asiakasmaksun jälkeen laitoshoidossa olevalla on käytössään kolme euroa päivää kohden. Huomioiden nykyiset elinkustannukset ei 97 euron alaraja kuukaudessa henkilökohtaisiin kuluihin ole riittävä. Pitkäaikaisessa laitoshoidossakin asuvalla pitäisi olla inhimillinen mahdollisuus käyttää rahojaan muuhunkin kuin perushoittoon, kuten esimerkiksi vaatehankintoihin ja kampaajalla tai kahvilla käyntiin. Vähimmäiskäyttövaran määrää tulee jatkossa korottaa.

Hallituksen esitys lisää pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevien potilaiden omaisten vastuuta, koska pientä kansaneläkettä saavalle potilaalle ei jää käytännössä riittäviä varoja. Potilaan elämän kannalta tämä vähentää hänen mahdollisuuksiaan päättää omista asioistaan.

Kannatamme esitystä siltä osin kuin siinä ehdotetaan, että eläkettä saavan korotettua ja ylintä hoitotukea alettaisiin maksaa 50 euron suuruisella veteraanilisällä korotettuna eläkkeensaajil-

le, joille maksetaan ylimääräistä rintamalisää. Vaikka esitys koskee vain pientä saajaryhmää, pidämme sitä tärkeänä avauksena veteraanien kotona asumisen tukemisessa. Veteraanilisä kohdistuu nimenomaan niille pienituloisille sotaveteraaneille, joille toimintakyvyn heikkeneminen aiheuttaa jatkuvaa avuntarvetta tai erityisen suuria lisäkustannuksia.

Palveluasumisen maksujärjestelmä selkeämpi

Palveluasumisella korvataan yhä enemmän laitoshoidtoa. Palveluasujaa kohdellaan kuitenkin muun muassa asiakasmaksujen suhteen eri tavalla kuin pitkäaikaisessa laitoshoidossa olevaa. Tällä hetkellä vain laitoshoidossa asuville on säädetty niin sanottu käyttövara, joka turvaa henkilölle asiakasmaksujen jälkeen tietynsuuruisen omaan käyttöön jäävän suojaosuuden. Palveluasunnoissa asuville on usein ravintokuluja, isoja lääkekulujen omavastuuosuuksia, silmälasia- ja hammashoitomenoja ynnä muita menoja, jotka on maksettava itse. Myös palveluasunnossa asuvan henkilön vaate- ja muut arkieliseen elämään kuuluvat menot ovat usein suurempia kuin laitoshoidossa olevilla. Palveluasunnossa asuvat ovat usein laitoshoidossa olevia parempikuntoisia, jolloin myös kulutustarpeet ja -mahdollisuudet ovat suuremmat. Siten on perusteltua, että palveluasunnossa asuville säädetään laitoshoidossa asuvia korkeampi minimikäyttövara. Tämä mukailee myös monien kuntien vapaaehtoisesti määrittelemien palveluasunnossa asuvien käyttövarojen suuruutta.

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain mukaiset palvelut ja mm. palveluasumiseen liittyvät erityispalvelut ovat maksuttomia sosiaalipalveluja, eikä vammaiselta henkilöltä siten saa periä maksua sillä perusteella, että hänen tarvitsemansa palvelu myönnetään vammaispalvelulain sijasta sosiaalihuoltolain nojalla. Muun palveluasumisen piirissä olevien monenlaisten asujen, kuten vanhusten, mielenterveyskuntoutujien ja muuten hoivaa tarvitsevien, tulee saada lakiin perustuva oikeus asiakasmaksun veloittamisen jälkeen asiakkaalle jäävään henkilökohtaiseen

käyttövara. Viitaten lakialoitteeseen LA 106/2009 vp ehdotamme asiakasmaksulain (734/1992) muuttamista lisäämällä siihen uusi 7 d §. Pykälän mukaan perittäessä asiakasmaksua henkilöltä, jonka asumispalvelu ei sisällä ruokakuluja, vaan hän maksaa ruoastaan erikseen, hänelle tulisi jättää yksinasuvan toimeentulotuen perusosan suuruinen minimikäyttövara. Vuonna 2009 yksinasuvan perusosa on 417,45 euroa/kk. Jos ravintokustannukset sisältyvät palveluasumisen maksuun, tulee henkilölle jättää kuukaudessa vähintään toimeentulotuen perusosaa vastaava rahasumma, josta on vähennetty ravintokustannuksina 48 prosenttia

summasta (vuonna 2009 noin 200 euroa). Ehdotettu lakiuudistus ulottuisi julkisen sektorin palveluasumiseen ja kunnan ostopalveluna hankkimaan, kolmannen sektorin tai yksityisen sektorin tuottamaan palveluasumiseen. Jatkossa tulee selvittää mahdollisuus turvata riittävä käyttövara myös yksityisissä palveluasunnoissa asuville.

Ehdotus

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että lakiehdotukset hyväksytään muutettuina seuraavasti:

1.

Laki

vammaisetuuksista annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

(Poist.)

muutetaan vammaisetuuksista 11 päivänä toukokuuta 2007 annetun lain (570/2007) 2 §:n 1 momentti ja (poist.)

lisätään uusi 9 a § (poist.) ja 33 §:ään uusi 4 momentti, jolloin nykyinen 4 momentti siirtyy 5 momentiksi, seuraavasti:

2 ja 9 a §
(Kuten StVM)

44 §
(Poist.)

10, 17—19 ja 24 §
(Poist.)

Voimaantulosäännös
(1 mom. kuten StVM)
(2 ja 3 mom. poist.)
(2 ja 3 mom. kuten StVM:n 4 ja 5 mom.)

33 §
(Kuten StVM)

2.

Laki

sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain (poist.) muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

(Poist.)

lisätään sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista 3 päivänä elokuuta 1992 annettuun lakiin (734/1992) uusi 7 d §, seuraavasti:

7 d §
(Kuten LA 106/2009 vp)

Voimaantulosäännös
(Kuten HE)

Helsingissä 19 päivänä marraskuuta 2009

Anneli Kiljunen /sd
Päivi Räsänen /kd
Marjaana Koskinen /sd

Satu Taiveaho /sd
Erkki Virtanen /vas